

ЕЛЕКТРОННЕ ВРЯДУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗБУДОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

E-GOVERNANCE AS A TOOL FOR BUILDING A WELFARE STATE: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR UKRAINE

Максимович Р.О., к.ю.н., докторант,
в.о. завідувача кафедри міжнародного та європейського права факультету міжнародних відносин

Державне некомерційне підприємство «Державний університет «Київський авіаційний інститут»

У статті досліджується роль електронного врядування як важливого інструменту в процесі розбудови соціальної держави, орієнтуючи увагу на його здатність значно підвищити ефективність та доступність державних послуг для громадян. Автор аналізує міжнародний досвід у впровадженні електронного врядування, зокрема досліджує приклади таких країн, як Естонія, Сінгапур, країни Європейського Союзу та США, де цифрові технології суттєво покращили якість державного управління. В статті детально описується, як електронне врядування дозволяє знизити бюрократичні бар'єри, сприяти підвищенню прозорості влади, боротися з корупцією та покращувати соціальний захист через забезпечення рівного доступу до державних послуг.

Досліджено міжнародні практики, які можна застосувати в Україні для ефективної цифрової трансформації державного управління, враховуючи потреби соціальної держави. Автор зосереджується на важливості цифрових технологій у забезпеченні соціальної рівності, розвитку демократії та підвищенні якості життя населення. Особливо розглядаються проблеми кібербезпеки, цифрової грамотності громадян, а також необхідності розвитку інфраструктури для забезпечення рівного доступу до онлайн-сервісів у всіх регіонах України.

Результати дослідження демонструють, що електронне врядування може значно підвищити ефективність державного управління в Україні, зменшити рівень бюрократії та корупції, а також поліпшити взаємодію між громадянами та органами влади. Важливими чинниками для успішної реалізації цієї стратегії є вдосконалення цифрової інфраструктури, розширення доступу до швидкісного інтернету в сільських та віддалених районах.

Автор вказує на значущість інтеграції міжнародного досвіду в національну стратегію цифрового врядування, що допоможе Україні створити більш відкриту та прозору систему управління. Ці результати є корисними для подальшої розробки державної політики, спрямованої на покращення управлінських процесів, підвищення довіри громадян до влади, а також інтеграцію України в глобальний цифровий простір. Таким чином, дослідження показує, що електронне врядування є ключовим фактором у розбудові ефективної, соціально орієнтованої та інклюзивної держави, що відповідає вимогам сучасного цифрового суспільства.

Ключові слова: електронне врядування, соціальна держава, цифрові технології, державне управління, міжнародний досвід.

The article examines the role of e-governance as an important tool in the process of building a welfare state, focusing on its ability to significantly increase the efficiency and accessibility of public services for citizens. The author analyzes international experience in implementing e-governance, in particular, examines examples of countries such as Estonia, Singapore, the European Union and the United States, where digital technologies have significantly improved the quality of public administration. The article describes in detail how e-governance can reduce bureaucratic barriers, promote government transparency, fight corruption, and improve social protection by ensuring equal access to public services.

The author examines international practices that can be applied in Ukraine for effective digital transformation of public administration, taking into account the needs of the welfare state. The author focuses on the importance of digital technologies in ensuring social equality, developing democracy, and improving the quality of life of the population. Separate attention is paid to the problems of cybersecurity, digital literacy of citizens, and the need to develop infrastructure to ensure equal access to online services in all regions of Ukraine.

The results of the study demonstrate that e-governance can significantly increase the efficiency of public administration in Ukraine, reduce bureaucracy and corruption, and improve interaction between citizens and authorities. Important factors for the successful implementation of this strategy include improving digital infrastructure, expanding access to high-speed Internet in rural and remote areas, and strengthening the legal framework for personal data protection.

The author points out the importance of integrating international experience into the national digital governance strategy, which will help Ukraine create a more open and transparent governance system. These results are useful for the further development of public policy aimed at improving management processes, increasing public trust in the government, and integrating Ukraine into the global digital space. Thus, the study shows that e-governance is a key factor in building an efficient, socially oriented and inclusive state that meets the requirements of the modern digital society.

Key words: e-governance, welfare state, digital technologies, public administration, international experience.

Постановка проблеми. Електронне врядування стає важливим інструментом модернізації державного управління, сприяючи підвищенню доступності, прозорості та ефективності державних послуг. Водночас його розвиток тісно пов'язаний із завданням розбудови соціальної держави, яка орієнтована на забезпечення рівного доступу громадян до публічних сервісів, покращення соціального захисту та підвищення якості життя. Україна, з огляду на європейський курс, активно впроваджує електронне врядування, однак перед країною стоять значні виклики, такі як підвищення кібербезпеки, розвиток цифрової інфраструктури та забезпечення рівного доступу до онлайн-послуг у всіх регіонах. Міжнародний досвід показує, що успішне впровадження цифрових технологій може суттєво зміцнити соціальні держави, а тому важливо адаптувати ці практики для ефективної трансформації України в цифрову соціальну державу.

Останні дослідження щодо електронного врядування та його ролі у розбудові соціальної держави акцентують увагу на цифровій трансформації державного управління, підвищенні доступності публічних послуг та забезпеченні соціальної рівності через цифрові технології. Публікації охоплюють як теоретичні аспекти, так і практичні дослідження з впровадження електронних систем в управлінні, аналізують міжнародний досвід та перспективи для України. Дослідження в цій сфері представлені в працях таких науковців, як А. Баранов, О. Матвієнко, Д. Дубов, І. Жилияєв та інших.

Метою дослідження є аналіз електронного врядування як інструменту розбудови соціальної держави, зокрема в контексті міжнародного досвіду та визначення перспектив його розвитку в Україні. Завданням є вивчення основних аспектів впровадження електронного врядування в різних країнах, аналіз ключових проблем, з якими

стикаються держави під час цифрової трансформації, а також визначення можливостей адаптації успішних міжнародних практик для України з урахуванням її соціальних та економічних особливостей.

Електронне врядування є ключовим механізмом модернізації державного управління, що сприяє підвищенню прозорості, ефективності та доступності державних послуг. У сучасному світі цифрові технології стали невід'ємною складовою державного управління, дозволяючи забезпечувати швидку та якісну взаємодію між громадянами, бізнесом і органами влади. Його розвиток тісно пов'язаний із розбудовою соціальної держави, яка прагне забезпечити рівний доступ громадян до публічних сервісів, сприяти соціальному захисту та покращувати якість життя населення.

Запровадження електронного врядування дає змогу мінімізувати бюрократичні процедури, зменшити рівень корупції та підвищити довіру громадян до державних інституцій. Зокрема, впровадження цифрових послуг дозволяє громадянам отримувати адміністративні послуги без необхідності фізичного відвідування державних установ, що особливо актуально в умовах кризових ситуацій, таких як пандемії чи військові конфлікти.

Світовий досвід демонструє, що електронне врядування може стати ефективним інструментом подолання соціальної нерівності, забезпечення відкритості влади та залучення громадськості до процесу прийняття рішень. У країнах Європейського Союзу, США та Сінгапурі впровадження цифрових технологій в управлінські процеси сприяло суттєвому покращенню рівня державних послуг, зниженню витрат на адміністрування та підвищенню загального рівня довіри до влади.

Для України розвиток електронного врядування є важливим напрямом державної політики, що відповідає курсу на європейську інтеграцію та цифрову трансформацію. Успішна реалізація цієї концепції може не лише сприяти покращенню державного управління, а й зміцнити соціальні гарантії, зробивши державу більш відкритою, ефективною та орієнтованою на потреби громадян [1].

Розвинені країни активно використовують електронне врядування як інструмент підвищення ефективності державного управління та покращення комунікації між громадянами й органами влади. Впровадження цифрових технологій дозволяє значно оптимізувати адміністративні процеси, підвищити прозорість урядових рішень і забезпечити громадянам зручний доступ до державних послуг. В умовах сучасних викликів електронне врядування стає не тільки важливим інструментом для покращення якості життя, але й для зміцнення демократії, зниження корупції та розвитку економіки.

Одним із найбільш успішних прикладів електронного врядування є країни Північної Європи – Естонія, Фінляндія та Данія, які є піонерами у сфері цифрової трансформації. В Естонії успішно реалізована система «e-Estonia», яка включає цифровий ідентифікатор громадянина, що дозволяє отримувати численні державні послуги онлайн, зокрема електронне голосування, електронні медичні записи та податкову звітність. Крім того, система дозволяє отримувати документи з реєстрів, подавати заяви на державні послуги, укладати договори та здійснювати транзакції з різними державними органами, що робить державне управління швидким та ефективним [2]. Фінляндія, в свою чергу, активно розвиває концепцію «seamless» електронного уряду, що передбачає інтеграцію державних баз даних і цифрових сервісів для покращення доступу громадян до послуг, а також для покращення координації між різними урядовими структурами [3]. У Данії діє ініціатива «Digital Denmark», яка охоплює переведення в онлайн усіх основних державних послуг, включаючи охорону здоров'я, освіту та соціальний захист, що дозволяє значно знизити витрати на адміністрування і зменшити час, витрачений громадянами на отримання послуг [4].

Сінгапур є одним із світових лідерів у сфері цифрової трансформації державного управління, і його програма «Smart Nation» є одним з найбільш амбітних проєктів у світі. Ця програма спрямована на інтеграцію цифрових рішень у всі сфери життя, від транспорту і медицини до фінансів та освіти. Використання штучного інтелекту, аналітики даних та смарт-пристроїв дозволяє Сінгапурі аналізувати потреби громадян, покращувати ефективність урядових рішень і надавати більш персоналізовані послуги. Це сприяє підвищенню рівня соціальної рівності, доступу до державних послуг та створенню умов для розвитку цифрової економіки.

Європейський Союз в рамках стратегії «Цифрова Європа» підтримує цифрову трансформацію державного сектору на всіх рівнях. Вона включає заходи щодо розвитку електронного врядування, підвищення кібербезпеки, розширення можливостей електронної ідентифікації та стимулювання використання штучного інтелекту в державному управлінні. Наприклад, програма «Європейський цифровий паспорт» дозволяє громадянам країн ЄС отримувати доступ до державних послуг у будь-якій країні-члені, що сприяє мобільності населення та підвищує ефективність функціонування внутрішнього ринку ЄС. Цифрові платформи на рівні ЄС дозволяють спростити процеси, які стосуються як підприємств, так і приватних осіб, дозволяючи значно знижувати адміністративні бар'єри і забезпечувати безпеку даних [5].

У США ініціатива «Open Government Initiative» стала важливою складовою політики відкритості державних даних, що сприяє прозорості та підзвітності урядів на всіх рівнях. Завдяки цьому громадяни мають доступ до публічних державних реєстрів, що, в свою чергу, підвищує рівень довіри до урядових інституцій. Платформи, такі як «Data.gov», надають можливість використовувати урядові дані для наукових досліджень, бізнес-ініціатив та громадських проєктів, що дозволяє залучати громадськість до процесів прийняття рішень і сприяє підвищенню інноваційного потенціалу країни [6].

Азійські країни, зокрема Південна Корея та Японія, також демонструють значний прогрес у сфері електронного врядування. Південна Корея реалізувала систему «Government 3.0», яка інтегрує великі дані та штучний інтелект для надання персоналізованих державних послуг, а також для підвищення взаємодії між громадянами та державними органами [7]. Японія активно працює над ініціативою «Society 5.0», яка поєднує цифрові технології з соціальними потребами населення, сприяючи створенню «розумного суспільства». Цей підхід дозволяє значно підвищити рівень автоматизації державних процесів та забезпечити доступність і якість послуг для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу чи місця проживання [8].

Таким чином, міжнародний досвід демонструє, що успішне впровадження електронного врядування є важливим чинником підвищення ефективності державного управління, зниження бюрократії та покращення якості державних послуг. Застосування цифрових технологій у державному секторі також сприяє зміцненню довіри громадян до органів влади та стимулює розвиток інновацій. Врахування цих міжнародних практик може стати корисним для України при розробці стратегії цифрової трансформації та інтеграції у глобальний цифровий простір.

Україна зробила значні кроки у впровадженні електронного врядування, що є важливим етапом на шляху до цифрової трансформації державного управління. Однією з найбільш знакових ініціатив у цій сфері є платформа «Дія», яка забезпечує громадянам доступ до широкого спектра державних послуг у цифровому форматі. Вона не лише спрощує взаємодію між громадянами та державними органами, а й сприяє зниженню рівня корупції та бюрократії. Завдяки цьому Україна поступово руха-

ється до моделі соціальної держави, де цифрові технології допомагають забезпечити рівний доступ до публічних послуг та підвищити якість життя населення.

Однак для повноцінної інтеграції електронного врядування в систему соціальної держави необхідно подолати низку викликів. По-перше, критично важливим є питання кібербезпеки, адже розширення цифрових послуг вимагає ефективного захисту персональних даних громадян від кібератак та несанкціонованого доступу. Посилення законодавчої бази щодо захисту даних, впровадження сучасних методів шифрування та кіберзахисту має стати пріоритетом державної політики у сфері цифрового врядування.

По-друге, важливим викликом є підвищення рівня цифрової грамотності населення. Незважаючи на зростаючу популярність онлайн-послуг, значна частина громадян, особливо у старшій віковій групі, стикається з труднощами у використанні електронних сервісів. Запровадження освітніх програм з цифрової грамотності, як це реалізовано у країнах ЄС, може сприяти розширенню доступу громадян до цифрових можливостей.

Ще одним важливим аспектом є забезпечення рівного доступу до швидкісного інтернету, особливо в сільських та віддалених районах. Наразі значна частина населення не має стабільного інтернет-з'єднання, що обмежує можливість використання цифрових послуг. Інвестування у розвиток інфраструктури широкопasmового інтернету та впровадження державних програм з його субсидування може сприяти розширенню електронного врядування на всю територію країни.

Крім того, ключовим напрямом розвитку є вдосконалення електронної ідентифікації та електронного документообігу. Впровадження єдиної системи цифрової ідентифікації, подібної до естонської e-ID, дозволить громадянам швидше отримувати державні послуги без додаткових бюрократичних процедур. Наприклад, успішний досвід Естонії у впровадженні електронного голосування, цифрового податкового адміністрування та електронної медичної документації може стати основою для подальшого вдосконалення української системи електронного врядування.

Подальший розвиток електронного врядування в Україні можливий завдяки стратегічному партнерству з міжнародними організаціями, такими як Європейський Союз, ООН та Світовий банк, які вже надають технічну та фінансову підтримку цифровій трансформації державного

сектору. Реалізація комплексної національної стратегії цифрового врядування, що включатиме кібербезпеку, розвиток цифрової інфраструктури та підвищення цифрової грамотності населення, сприятиме створенню ефективної та інклюзивної системи управління [9].

Таким чином, незважаючи на виклики, перспективи розвитку електронного врядування в Україні є значними. За умови подальшої цифровізації державних послуг, посилення захисту персональних даних, забезпечення рівного доступу до технологій та інтеграції міжнародного досвіду, Україна має всі можливості для розбудови ефективної та соціально орієнтованої держави у цифрову епоху.

Електронне врядування є важливим інструментом модернізації державного управління, яке забезпечує підвищення ефективності, прозорості та доступності державних послуг для громадян. Воно зменшує бюрократичні бар'єри, сприяє боротьбі з корупцією та підвищує рівень довіри до органів влади. Країни, що досягли значного прогресу в електронному врядуванні, такі як Естонія, Сінгапур, США та ЄС, продемонстрували значні досягнення в цій сфері, інтегруючи цифрові технології для оптимізації адміністративних процесів, забезпечення відкритості урядів та покращення взаємодії з громадянами.

Для України розвиток електронного врядування є стратегічним кроком, що відповідає європейським стандартам і сприяє інтеграції країни в глобальний цифровий простір. Платформа «Дія» є важливим кроком у цьому напрямку, спрощуючи доступ громадян до державних послуг і знижуючи рівень бюрократії. Проте для повного впровадження електронного врядування Україні необхідно вирішити кілька ключових викликів: посилити кібербезпеку, підвищити рівень цифрової грамотності серед населення та забезпечити рівний доступ до інтернету в усіх регіонах.

Міжнародний досвід показує, що успішне впровадження електронного врядування сприяє не тільки підвищенню ефективності управління, а й зміцненню демократії, розвитку економіки та соціальної рівності. Завдяки електронному врядуванню соціальні держави змогли значно покращити доступ громадян до публічних послуг, сприяти соціальному захисту та підвищити якість життя населення. Україна має потенціал для розвитку ефективної та інклюзивної системи цифрового врядування, використовуючи міжнародний досвід і стратегічне партнерство з міжнародними організаціями. Врахування цих чинників сприятиме створенню більш відкритої, прозорої та соціально орієнтованої держави в цифрову епоху.

ЛІТЕРАТУРА

1. United Nations E-Government Survey (2022). «The Future of Digital Government». URL: <https://publicadministration.desa.un.org>
2. Government of Estonia. (2023). «E-Estonia: The Digital Society». URL: <https://e-estonia.com/>
3. OECD e-Government Studies – Finland. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2003/12/oecd-e-government-studies-finland-2003_g1gh35ea/9789264102613-en.pdf
4. Denmark 2024 Digital Decade Country Report. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/factpages/denmark-2024-digital-decade-country-report>
5. European Commission. (2023). «Digital Europe Programme». URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en>
6. Open Government Initiative. URL: <https://www.state.gov/open-government-initiative/>
7. Nam T. Government 3.0 in Korea: A country stud. Information Polity. 2016. November. № 21(4). pp. 1-10.
8. Fukuyama M. Society 5.0: Aiming for a New Human-centered Society. URL: https://www.hitachi.com/rev/archive/2017/r2017_06/trends/index.html
9. Кужда Т. І. Стан та перспективи розвитку електронного урядування в Україні та в світі. *Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування*. 2020. С. 71–86.